

Monumentnummer*: 522675

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 15 april 2002
Kadaster deel/nr 82633/155

Woonplaats* Heeze
Gemeente* Heeze-Leende
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam Heeze
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Heeze
Sectie* F
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 4155

Omschrijving**

Inleiding.

R.K. KERK toegewijd aan de H. Martinus van Tours. Ontwerp uit 1932 in traditionalistische vormtaal van architect H. Valk uit 's-Hertogenbosch met onder andere streekeigen stijkenmerken van de Kempense gotiek. De kerk, die een grondplan heeft van ca. 27 meter in het vierkant, is niet georiënteerd. Het altaar ligt op het noorden. Aan de noord-oostkant van de kerk ligt aansluitend tussen kerk en pastorie de sacristie. In het oorspronkelijke ontwerp was de plaats van de sacristie aan de noord-westkant van de kerk gesitueerd. Bij de uitvoering werd een andere lokatie gekozen, waardoor de oude mammoetboom in de pastorietuin gespaard is gebleven.

Omschrijving.

De kerk is een vijfbeukige kruiskerk met hogere vieringlantaarn, lage absis met driezijdige sluiting van koor en laag transept, het geheel onder zadeldaken. De zijbeuken hebben lessenaarsdaken. De vieringlantaarn is bekroond door een vierzijdig angelustorentje met luidklok. Rondom het koor nevenruimten en verbindingsgang met pastorie. Aan de zuidkant van de kerk een vierkante toren met overhoeks geplaatst torendak, gelijkend op de romaanse Rijnlandse torenbekroningen. De toren heeft een uurwerk en luidklokken, die niet van waarde zijn vanuit het oogpunt van monumentenzorg. Aan oost- en westkant van de toren een vierkante kapel eveneens

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onder lessenaarsdaken. De hoofdingang van de kerk is rondbogig. Drie rijzige blindnissen met vorktraceringen geleiden de hoofdgevel. De topgevels hebben een klimmend boogfries. De kerk en sacristie zijn zowel in- als uitwendig opgetrokken uit handgevormde kloostermoppen gemetseld in verschoven kettingverband. Dit geldt ook voor de schansmuur met ezelsrug aan de straat. Het middenschip heeft aan de buitenkant zware steunberen met afzaten. Al het muurwerk is rijkelijk voorzien van tufsteen, onder andere de zuilen in de kerk. De met leien bedekte daken liggen opgesloten tussen gemetselde be kroonde tuitgevels, die afgewerkt zijn met vlechtwerk.

De kerk heeft inwendig schoon metselwerk. Door het brede middenschip en het ondiepe koor met transeptarmen ontstaat een centraliserende werking naar het onder de lichte vieringlangtaarn geplaatste altaar. Hiermee verwijst de kerk naar de experimenten van de architect en zijn tijdgenoten met het christocentrische plattegrondtype. De opstand van het schip is tweedelig: boven de brede scheibogen op natuurstenen zuilen met een achzijdig basement en een ronde schacht bevinden zich kleine lichtbeukvensters. Inwendig heeft het schip drie vierkante gewelfvakken, de brede scheibogen omvatten telkens twee zijbeukvakken. Door het systeem van overwelling met in baksteen uitgevoerde klimmende kloostergewelven in de zijbeuken en graatgewelven in het schip kon met een minimaal aantal kolommen worden volstaan. De buitenste vakken van de zijbeuken fungeren als loopgangen. Aan de koorzijde sluiten zijkapellen aan op de transepten.

De muuropeningen van de kerk zijn voorzien van tudorbogen en gemetselde vorktraceringen met gekleurde glas-in-lood vensters gedeeltelijk uitgevoerd in figuratief- en gedeeltelijk in blank werk. De kerk heeft een waardevol interieur. Hierin bevinden zich gebrandschilderde ramen uit 1873 afkomstig uit de voormalige Waterstaatskerk met afbeeldingen van de H.H. apostelen: Thaddeus, Bartholomeus, Philippus, Thomas, Jacobus de Meerdere, Petrus, Paulus, Andreas, Johannes, Jacobus de Mindere, Mattheus, Simon en H.H. Nicasius, Martinus, Leonardus van Veghel. Nicasius is geboren in het buurtschap Kreil te Heeze. Deze heilige, die een van de martelaren van Gorcum was, wordt in Heeze speciaal vereerd. De geschilderde kruiswegstaties uit 1894 van Lucker sr. afkomstig uit het atelier Stoltzenberg, en de twee biechtstoelen zijn eveneens afkomstig uit de vorige kerk.

De muurschilderingen in de H. Maria- en St. Jobskapel zijn gemaakt door Pieter Geraerds in 1953. Een tiental houten al of niet gepolychromeerde beelden voorstellende: H. Anna te Drieën (XV-XVI); Pietà (XVIa); H. Johan de Doper (ca.1800); H. Anna met H. Maria (XVIII); H. Nicacius (XIX); H. Mariabeeld met kind en H. Jozef en H. Alphonsus de Ligori (1844) van beeldhouwer Van der Heijden uit Den Bosch.; H. Carolus Borromeus (XIX). Verder bevinden zich in de kerk zestiende-eeuwse paramenten.

Waardering.

De kerk is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuur-historisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de christocentrische volkskerk in het Interbellum. Het gebouw heeft architectuur-historisch belang door de stijl en de detaillering in in baksteen uitgevoerde historiserende vormtaal en is van kunsthistorisch belang door de interieuronderdelen. Het gebouw is tevens van belang als voorbeeld van het oeuvre van de architect Valk, die er experimenteerde met zijn christocentrische kerktipe en tevens de overgang bewerkte van expressionistische naar meer historiserende neomiddeleeuwse vormtaal. Het gebouw heeft ensemblewaarden vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van het kerkdorp. Het is van belang vanwege de architectuur-historische, bouwtechnische en typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument